

Redacțiunea, Administrațiunea,
și Tipografia:
Brașov, piața mare Nr. 30.

Scrieri nefrancate nu se
primesc. — Manuscripte nu se
retrimite.

INSERATE se primesc la Admi-
nistrațiunea în Brașov și la ur-
mătoarele Birouri de anunțuri:
In Viena: M. Dukes, Heinrich
Schalek, Rudolf Mosse, A. Oppelitz
Nachfolger; Anton Oppelitz, J.
Danneberg, in Budapesta: A. V.
Goldberger, Eckstein Bernat; in
București: Agence Havas, Suc-
cursale de Roumanie; in Ham-
burg: Karoly & Liebmann.

Prețul inserțiilor: o serie
garmond pe o colână 6 or. și
30 cr. timbru pentru o publi-
care. Publicări mai dese după
tarifă și învoiaș.

Reclame pe pagină a 5-a o
serie 10 cr. séu 80 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVIII.

„Gazeta“ iese în mă-care zi.

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.

N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.

Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.

N-rii de Duminecă 8 franci.

Se prenumără la toate oficiile
postale din țară și din afară
și la dd. colectorii.

Abonamentul pentru Brașov
a administrațiunea, piața mare,
Tergulul Inului Nr. 30 etagiul
I.: pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.

Cu dusul în oasă: Pe un an
12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Un exemplar 5 cr. v. a.
său 15 bani. Atât abonamen-
tele cât și inserțiile sun-
t a se plăti înainte.

Nr. 13.

Brașov, Mercuri 18 (30) Ianuarie

1895.

Băncile noastre.

Brașov, 17 Ianuarie v. 1895

Suntem în ajunul întrunirii
adunărilor generale ale institutelor
noștre de credit și economii, din-
tre cari unele s'au și convocat, și
alte se vor convoca în curând.

Cu cât mai mare este avên-
tului, ce l'a luat între Românii de
dincoci de Carpați instituțiunea băn-
cilor, cu atât mai mare trebuie să
ne fiă și interesul față cu mișcările
realizate pe acest teren al eco-
nomiei noastre naționale.

Dela 10 Aprilie 1872, când și-a
inceput activitatea sa prima bancă
românească cu sediul în Sibiu, pro-
gresele realizate pe acest teren
au întrecut, în adevăr, toate aște-
ptările. Cu deosebire în anii din
urmă numărul băncilor românești
a început să crească cu pași repezi,
așa că astăzi avem vre-o 45 de
bănci, unele mai mari, altele mai
mici, der toate în stare înfloritoare.

Se nasce acum întrebarea, dacă
acest progres este el însuși progres
și pentru masele populației noș-
tre agricole, ori nu este? Aceasta
este o întrebare mare, cu care tre-
buie să ne tragem bine pe seamă,
căci dela rezolvarea ei atârna zelul
și sprijinul, ce-l reclamă dela noi
instituțiunea băncilor românești.

Se aud adese-ori plângerii, că
poporul nostru nu este încă des-
tul de matur în ceea ce privește
întrebuințarea băncilor și că, din
dintre acestea, băncile ar fi o ade-
vărată calamitate pentru el. Lucru
firesc, că cei ce susțin această nu
vedu cu ochi buni dezvoltarea băn-
cilor noastre, séu cel puțin nu se
simt îndemnați a-le sprijini.

Fără îndoială, că mai ales în
inceput băncile au avut și o in-
riurintă păgubitoare asupra poporului
de rând. Causa este a se atribui,
după părerea noastră, nu numai ne-
maturității în ceea ce privește în-

trebuințarea băncilor, ci și impre-
jurării, că în sinul poporului nos-
tru băncile începuseră a lua un
avânt tocmai în timpul, când se
adusesse legea pentru regularea in-
tereselor, prin ceea ce se pusesse
ore-care stavilă numeroșilor șarla-
tanii, cari exploatau poporul cu că-
mătăriile lor enorme. În raport
cu aceste cămătării, poporul i se
pareau banii împrumutați dela bănci
forțe ieftine și mulți lăcomiau la ei
cu trebă și fără trebă, prin ceea ce
unii și-au risipit averile și au ajuns
la mari calamități.

Intru câtă această este adevărată,
răul este a se atribui instituțiunei
băncilor peste tot, și nici de cum
nu băncilor românești în special.
Dacă n'am fi avut bănci româ-
nești, terenul l'ar fi ocupat băn-
cile streine și de acest rău totuși
n'am fi putut scăpa. Streinii au
fost cei dintâi, cari au pășit în
mijlocul poporului nostru cu băn-
cile lor și ei sunt și astăzi, cari
țin ocupată o parte foarte însem-
nată din teren.

Abstragându dela profitele rea-
lizate, cari ori și cum e mai bine
să rămână în mâna proprietarilor
români, decât să treacă la streini,
nimenea nu va susține, că poporul
nostru, peste tot și dicându, nu s'ar
bucura de mai mari considerații din
partea băncilor românești, decât
din partea celor streine.

Mai avem încă o mulțime de
alte considerații, pentru cari nu
numai primim cu bucurie avântul,
ce l'au luat băncile noastre, der ne
cuprinde o justă indignație și nu
putem desaproba în de-ajuns pe
acei fruntași români, cari chiar și
astăzi, după atâtea exemple incur-
giatōre, stau cu mâinile în sină și
lasă ca în ținuturile lor curat ro-
mânești să se înființeze bănci streine
pe socotela poporului românesc.

Să nu ne pară der surprin-
ător numărul băncilor noastre, căci

în proporție cu numărul populați-
unii, suntem încă foarte înapoiați pe
acest teren. Cunoștem ținuturi
mari românești, unde nu avem o
singură bancă și poporul nostru se
folosește exclusiv de băncile altora;
cunoștem și ținuturi de bănci
streine, cari se susțin de mult
timp și progresază exclusiv pe
conta poporului românesc, și altele
se înființază acum și cuceresc te-
renul, pe care Românii de mult
ar fi trebuit să-l ocupe.

Până când această stare de lu-
cruri va continua, nu avem să fim
mulțumiți cu numărul băncilor
noștre. Ele trebuie sprijinite, înmul-
țite și încurajate, căci devisa este
scăpămă marea pe acest teren
de exploatarea streinilor.

Nu se poate însă trage la îndoială,
că și din partea băncilor noș-
tre se ivesc multe neajunsuri, ba
câte-odată se comit și unele
abusuri neierate față cu poporul.
Locul pentru îndreptarea acestor
abusuri sunt adunările generale,
în prețea cărora ne aflăm acum.
Acționarii români trebuie să-și aducă
aminte, că la întemeierea acestor
bănci s'a pus ca scop principal
ajutorarea poporului. De ajungerea
acestui scop să se țină seamă mai
pe sus de toate, căci nu-i poate căde
mai greu Românului, ca atunci, când
se vede într'un mod séu altul
apăsător de inși și omenii săi.

Cu deosebire cerem, ca abu-
surile observate în unele localități,
dintre cari o parte au fost indica-
te chiar și în coloanele foiei noș-
tre, să fiă sulate din partea ac-
ționarilor în adunările generale și
să se pretindă luarea celor mai as-
pre măsuri pentru împedcarea lor.
Aceasta o cere nu numai intere-
sul băncilor, ci și înșăși reputa-
țiunea acționarilor, — o cere însă
mai pe sus de toate cauza poporului
român, în numele căreia au fost
înființate aceste bănci.

O moțiune a studenților italieni

Frații noștri Italiani poartă la
inimă interes din ce în ce mai viu
pentru sôrtea noastră a Românilor
asupra țării Transilvania și Ungaria.
După deputații italieni, vin acum și
studenții din Roma și trimit o mo-
țiune de simpatie către studenții ro-
mâni dela universitatea din Clușiu.
Etă ce scrie în privința acăsta „Il
Giornale“ din Roma dela 23 Ianuarie:

„In urma invitării comitetului mo-
narchic, eri s'au întrunit studenții monar-
chiști de la universitatea noastră, la o adu-
nare generală. In decursul adunării i-se
dispune comitetului, ca să facă pași de
lipsă pe lângă primarul, pentru ca nu-
mele gloriose ale bravorilor soldați italieni,
căduți în ultimele zile în Africa, să fiă in-
scrise pe monumentul morților de la
Dogali.

„Dup'aceea s'a votat, cu unanimitate,
următoarea moțiune de simpatie către stu-
denții români de la universitatea din Clușiu.

„Studenții dela universitatea din Roma,
inspirându-se de principiile libertății și fră-
țietății, în puterea cărora popoarele civilizate
au dreptul de a se constitui în națiune, tri-
mit un afectuos salut și un prea căl-
duros auguriu de încurajare generoșilor
studenți universitari români, cari însușindu-
se de gloriose tradițiuni ale mamei co-
mune, Roma, luptă cu mândria pentru căști-
garea libertății naționale contra popoarelor
maghiare din Ungaria și Transilvania, cari
pe toate căile și cu toate mijloacele încercă a le
călca în picior drepturile lor civile și politice.

S'a hotărât — continuă „Il Gior-
nale“, ca o copie din această ordine de zi
să se depună la bidelul Arduino, și se face
apoi un călduros apel către toți stu-
denții, să-și depună pe ea subscrierile.

Textul original al moțiunii e ur-
mătorul:

„Gli studenti dell'Università di Roma,
ispirandosi ai principi di libertà e di fra-
tehanza, in forza dei quali i popoli civili
hanno diritto de costituirsi a nazione, in-
viano un affettuoso saluto ed un caldis-
simo augurio d'incoraggiamento ai gene-

FOILETONULU „GAZ. TRANS.“

(Reproducerea oprită.)

Din anii 1848—49.

Memorii, de Vasile Moldovanu.

(Urrare).

V. Vedenia.

Nu va fi trecut mult timp, și cor-
pul mi fii cuprins de un fel de amor-
țelă, séu ameteală, care nu se putea numi
somnia, ba din contră mă năcăjam, că
după atâtea aventurări a cugetelor de
peste zi, nu pot dormi, ca se mi-se odih-
nesc trupul și sufletul.

Când mi-se părea, că stau în punc-
tul trecerii din trezvie la somn, imi
atrăse atențiunea foșnetul de mătase al
vestimentului unei dame de frunte. Imi
intorsei capul în partea de unde venea su-
netul, și vădui, că pe ușa — care eu o
sciam deschisă — intră o femeie în casă.
Ea era de-o statură mai mult înaltă, im-
brăcămintea sta dintr'un vestiment de mē-
tase neagră, avându pe cap o podobă,

care nu se putea asemăna cu ornamentele,
ce poartă domnele în viață. Fața ei era cam
palidă, nu tristă, der din toate trăsăturile
se vedea a se exprima un fel de îngri-
jire serioasă. C'ună cuvânt, întregă ființa
ei era atât de majestică, atât de im-
punătoare, încât m'a pus în uimire.

Nou intrata pași drept spre mine și
vădându-o, că se apropie, am sărit în sus
și pătunsu de-o reverință religioasă, am
primit convingerea, că stau înaintea Mai-
cei Domnului, Prea curata Feciōră Maria...
Stându în umilință, cu capul plecat, nu
aveam îndrăsnelă a-i mai căuta în față.
Sânția sa imi făcu semn să o urmez.....

Convinsu în internul meu, că al
cui ordinu am de a împlini, am sărit fără
esitare și i-am urmat în distanță numai
ca de trei pași. Eșind din casa fratelui
meu, ea a trecut ulița, a deschis ușa curții
cumnatului meu Dănilă Munteanu — care
locuia vis-a-vis de casa parochială — și
fără a căuta înderēt, a trasu drept la
țermul Mureșului.

Ce priveșce minunată! In dreptu cu
țermului cei mari, înalți din grădinile lui
Dănilă Munteanu și a fraților numiți

„Ostacești“, era o plută de-o mărime, care
cuprindea partea cea mai mare a Mure-
șului. Cârma plutei o avea în mână Băr-
nuțiu, și pe ea Augustu Treboniu Laurianu,
Alexandru Papiu, Ioan Buteanu, Avramu
Iancu, Axente Severu și alții, o mulțime
de bărbați, cu ruți de brad în mână, și
Eliseu Todoranu, ca să ajute cu succes,
sărise în apă și cu hainele răsfrinse până
din sus de genunchi, puse lăstarul la
umert și ridică din răpuleri să împingă
luntrea înainte.

Din lucrarea bărbaților, cari se aflau
pe plută și pe lângă ea în apă, se vedea
apriat, că au intențiunea de-a o mișca de
pe un strat de pietri mari, pe care se
aședase, și ridicându-o de acolo, să o con-
ducă pe Mureșiu în susu dreptu asupra
cursului apei.

Vedenia, séu cum se o numesc, mai
arătându-mi odată cu degetul spre fati-
giile bărbaților amintiți, imi dișe: Veđi,
cum se luptă și ostenescu acei bărbați, ca
să conducă naia națiunii, pe când tu
dormi! La lucru!...

Și după aceste a dispărut

Nu m'am îndoit, că chemarea mea
incă este a ajuta la conducerea acestei
plute, la care își storceau puterile atâți
bărbați. Și am sărit de loc în Mureșiu
și pe plută. Înainte însă de a pune mâna
pe vre-un instrument și a întreprinde
ceva, m'am apropiat de Bărunțiu și l'am
întrebat: Domnule, pentru-ce se duce
pluta această în susu asupra cursului apei,
și nu în josu, încătrău ar merge mai ușor?
Densul, cu față serioasă, imi răspunse:
Este datoria noastră a duce această plută
mai întâiu la obârșia Mureșului în Gurghiu,
și apoi de-acolo a o mână pe Mureșiu
la vale.

Eu mulțumitu cu răspunsul primitu
dela bărbatul națiunii, și convinsu ore-
cum despre necesitatea de-a împinge și
conduce pluta la isvorul Mureșului, luai
în mână o rudă de brad și mă apucau de
lucru dimpreună cu fratele meu Isaie, care
incă se afla acolo. În acestu momentu însă
o birnă se desfăcu dela plută și mișcân-
du-se din partea dreptă a Mureșului, se
cam apropia de stânga. Eram convinsu, că
această birnă, fiindu parte constitutivă a

rosi studenti universitari Rumeni che, traendo ispirazione alle gloriose tradizioni della comune madre Roma, lottano fieramente per la conquista della liberta nazionale contro i popoli maghiari dell'Ungheria e Transilvania, che con ogni modo e con ogni mezzo tentano calpestare i loro diritti civili e politici"

Legea de naționalități.

Diarulă slovac „Narodnie Noviny“ publică un articol al cunoscutului publicist Svetozar Hurban Vajansky asupra legii ungare de naționalități. Etă pasagiul cel mai însemnat din acel articol:

Un singur fapt ajunge, ca întregul nostru, așa numit, constituționalism, se apară înaintea ochilor fiecărui om cugetător și onorabil ca o nimica, ca o frasa goală. Faptul acesta e următorul:

La anul 1868 se formulă în mod constituțional legea privitoare la egala îndreptățire a naționalităților, se publică și se înaintă Majestății Sale spre sancționare. Despre această lege, care de altcun din punct de vedere al dreptului public, este una dintre legile cardinale, adică o piatră din fundamentul clădirii constituției, nu se poate nici decumă dice, că ar fi fost octroată, nu se poate vorbi despre o volnică îndeplinită din partea Vienei, seu despre o silă, ori despre timpuri viforoase. Nu s'a făcută nici o erore formală, și nici în realitate nu s'au schimbat raporturile, de-ore-ce naționalitățile, pe care le recunoște legea dela 1868, există și astăzi, și rapoartele, care ar trebui să fie regulate prin această lege, nu s'au schimbat.

Și din această lege, până astăzi, adică răstimp de 27 ani, nu s'a pus în practică nici un punct, care să le arunce naționalităților nemaghiare de pe masa bogată maghiară vr'o fărâmiță de drept. Din contră: această lege sancționată și publicată, nu numai că o poate viola ori și care ministru, prin ordinațiuni și rescripte, ci ori și care solgăbiru, executor de dare și scriitor! Și acela, care suferă în mod ilegal nedrept, poate apela numai la Dumnezeu, de-altminte la nimeni. Pentru injuriă națională în Ungaria nu există nici scaun judecătoresc, nici administrație, nice lege, nice milă, nici simț și nici umanitate! Față cu plângeri naționale ministrul e surd, și în tăcere el aprobă tirania funcționarilor mici, neculți și setoși de răsbunare privată.

Acesta este faptul! Înaintea întregii lumi o declarăm, că în adevăr așa este, o susținem înaintea ori și cui, înaintea parlamentului, înaintea celui mai înalt for, înaintea publicității și înaintea tronului! Și unde se întâmplă astfel de lucruri, acolo se nu mai vor-

plutei, nu se poate neglija; deci mă arunca pe ea de-odată cu frațe-meu.

Ne iuptăm din tôte puterile, seu se o ducem singuratică pe apă în sus până la destinația plutei, seu se o apropiem de acesta și s'o înțepenim la locul de unde s'a desfăcut, der, acum se învârtea cu capetul drept cătră amândoi țermurii, acum se întorcea în cursul apei. Înțepenind amândouă rudele, îi mai dăm o împingere puternică, der în loc de a-se duce în direcțiunea, în care o împingeam noi, s'a învârtit sub picioarele noastre așa, că amândoi cu partea stângă a trupului am ajuns pe suprafața apei, tălpile picioarelor însă ne erau înțepenite pe bărnă, ca și când am sta în picioare pe ea, și numai umerii, șoldurile și urechile stânga ne erau în apă. În pozițiunea acesta orizontala vedeam, că nu mai putem face nimic. De-odată însă, ca prin minune dumnezească, bărnă noastră se întorce erăși în starea sa de mai înainte, și noi, ca și când am fi fost crescuți pe ea, ne aflam erăși în picioare și cu rudele în mână.

Cu inimă plină de pietate, mă tređi din somnul parut. Imi mai recapitulai odată întregul visul, și mă minunam însu-mi de liniștea sufletescă, ce o simțiam.

bescă nimeni de constituționalism, de puterea și însemnătatea sistemului reprezentativ în Ungaria! Singură acesta rană, care de 27 ani stă deschisă, ajunge, ca să inficiez întreg organismul!

Programul noului ministru de interne.

Noul ministru de interne, Perczel Dezső, a ținut Duminecă în Bonyhád vorbirea-programă înaintea alegătorilor săi.

Drept punct de mănecare în vorbirea sa a luat pactul dela 67, despre care dise, că nu se poate și nu e iertată nici să se strimeteze, nici să se lărgescă.

Legile politice bisericesti le va pune în aplicare guvernul în timpul, care-lu presorie legea și într'un mod, ca spiritele agitate să fie mulcomite și să se ajungă la liniștirea generală. Legea despre căsătoria civilă obligătoare va fi pusă în vigore în Decembrie curentă, er ca să se potă întâmpla acesta, în Septembrie 1895 se va începe în întregă țera conducerea matriculelor de stat. Spre scopul acesta în prima jumătate a anului se vor stabili cercurile matriculare, numele și sediul cercurilor. Ministrul crede, că clementul învățătoresc este cel mai acomodat pentru a i-se încredința conducerea matriculelor, și în privința acesta va face pași la ministeriul de culte.

Privitor la cele două proiecte bisericesti pendente, punctul de vedere al guvernului e, că în ce privește principiile le va susține necondiționat, nu se alipește însă de redactare și cuvinte.

Cea mai estensivă parte a vorbirei ministrului se referese la reforma administrației. Ținându la îndrumările legii administrative dela 1891 de sub Szapary, nu crede de esențial, ca reforma să se începă cu reformarea municipiilor, seu cu organizarea comunelor. Elu va împrena aceste două proiecte și le va arterne deodată dietei spre dezbateră, pentru-ca deja la primul moment se-și potă face ori și cine o idee deplină despre complexul reformelor.

A mai vorbit ceva și despre misiunea celorlalți ministri de resort, der despre cestiunea naționalităților nimic.

SCRIRILE PILEI.

17 (29) Ianuarie.

Adunarea poporală pentru unirea Dalmației-Croației. Din Spalato se scrie, că sub președinția lui Dr. Tommasco s'a constituit acolo un comitet, care lucrează pentru convocarea unei mari adunări populare pe ziua de 3, eventual 10 Februarie. Adunarea se va ține sub cerul liber pe câmpia Marmont, cu următoarea ordine de zi: 1) Propunere pentru constituirea

Frica de statariu, îngrijirile și întristările, ce mă copleșiseră în ziua trecută, au dispărut cu totul. Mulțămindu ziditorului, prin cuvinte și cugete pie, pentru balsamul vărsat estă mod în inima mea rănită, mă întorsei pe cealaltă latură și căđi în brațele unui somn odihnitor de trup și suflet. Când m'am tređit, serele se ridicase sus, și mă preocupa încă mereu visul cel dulce, când auđi pe sub ferestă vocea puternică a lui Russu.

Elu mi-a spus, că la ei în tot satul nu s'au aflat lemne pentru furci, fără numai la tatăl seu. Elu a ăis în adunarea satului, în prezența solgăbirului Madaras: „Venit, că v'eu dau eu lemne, căci și așa pe acele furci nu se spândură nime, mai înainte de a-se spândura un Ungur“...

După acestea am enarat înaintea lui, a fratelui meu și a căsenilor visul, ce am avut în această nopte și schimbarea, ce a produs acel vis în tot internul meu, în tötă ființa mea. Terminându cu convorbirile noastre, Russu imi comunică, că elu călătorește ađi la Tergul-Mureșului, și a venit să mă invite a-lu însoți. Eu neavându nici o atragere pentru așa ceva, am rămas acasă. (Va urma.)

unei comisii de 10, care, în interesul unirei Dalmației și Croației, să reprezente în comun aceste două țeri, și în care înțelest să adreseze un Memorandă monarhului. 2) Alegerea membrilor acestei comisii. 3) Propunere, ca față cu toți acei deputați dalmatini, care au votat în ședința dela 14 Ianuarie a dietei provinciale contra unirei celor două țeri, să se exprime neîncredere. 4) Propuneri eventuale.

—o—

Țarul și scriitorii ruși. Din Petersburg se telegrafiază, că Țarul a dat un ucăz, prin care ordonă, ca în fă-care an să se împartă 50,000 ruble acelor savanți scriitori și publiciști ruși, care se luptă cu miseria. În urma acesta ministrul de culte, ministrul de finance și președintele Academiei de sciințe, au fost autorizați, să stabilească regulamentul ajutoarelor.

—o—

Nu și-a uitat de noi. Anul acesta ierna a făcut și ea o glumă de carnaval. Înaintea cu câteva zile numai, se părea, că și-a uitat de noi. Sorele strălucea cu rațe calde și zimbitore, ierna cochetă și-a lăpedat blana albă, a îmbracat palton de primăveră și a sedus lumea a crede, că uitându-și de noi s'a dus în alte părți. Vedeam pe strade domni și dame umblând îmbracați ușurelu, ba ni s'a dat chiar rara ocași de a vedea câteva damicele cochetându în tali pe „Corso“. Pațin însă a ținută această „fericire“. De alaltăer după amăđi cerul s'a întunecat, serele s'a ascuns după grei nori, er de ieri după prânđ văzduhul cerne fulgi de nea. Aseră am avut o adevărată furtună cu nea, a început chiar și circulația tramvay-urilor prin oraș, er ađi dimineț ne-am pomenit c'un gros strat de zăpadă, care meru e augmentat, căci ninge, ninge fără întrerupere, drept dovadă, că ierna nu și-a uitat de noi.

—o—

Milione dispărute. La „Banca Națională“ din Wales, care dela 1893 stă sub scontrare, s'a constatat, că au dispărut 553,000 funți sterlingi, adică cam șese milioane florini. Contra directorilor băncii s'a pornit cercetare rigorosă.

—o—

În cercurile panslave din Petersburg, care stau în legătură cu Rusofili din Bulgaria, circulă faimă despre diferite incidente surprindtore, la care se așteptă în Sofia. Se dice cu tötă pozitivitatea, că poziția principelui Ferdinand este sgduită, că dispozițiunea generală a armatei nu e prea favorabilă pentru principele, și că Zankow, Caravelow și Stambulow au de gând să începă o acțiune comună.

—o—

Pentru ingineri. Pentru lucrările de comasare în comuna Săszarm (Szécszarma, com. Sol-Doboka) se caută un inginer practic, care să-și înainteze ofertul seu la tribunalul regesc din Deșiu, câtă mai curend, pentru a fi ales în 9 Febr. st. n. a. c. în Săszarm. Va fi preferit un Român, ori cel puțin, care va sci bine românește, fiindcă alegătorii sunt toți Români, afară de contele-comite Bethlen Pál. Până la 1 fl. 60 cr. de jugeri catastral se va primi de sigur. Concursul în foia oficioasă s'a publicat.

—o—

Direcțiunea institutului de alienați din Sibiu, pentru ca să se provédă cu articolii de care are lipsă precum: obiecte de fier, perii, haine, tapete etc., a hotărît să țina în 11 Februarie la 11 ore a. m. o petrare de oferte scripturistice. Condițiunile mai detaliate se pot vedé în biroul camerei comerciale din Brașov.

Războiul european dela 1903.

Sub acest titlu a scos de curend un strateg german o broșură, în care fantasia lucrează de minune. Elu se ocupă c'un războiu, nu din trecut, ci din viitor, din 1903, și desvöltă în capitulul „Germania triumfants“ o minunată artă în „profetia“ viitoarelor învingeri ale

Teutonilor asupra Rușilor, nemă mare și puternic, care cade cu închinăciune la picioarele falnicilor Prusaci ai lui Bismarck. Drept curiositate estragemă din acest capitol următoarea parte fantastică:

...Politicii (germani) mai profund privitori, simțeau deja, că ori-ce favor ar avé Francia dintr'o procedură unitară cu Germania, totuși e de lipsă, să se facă cu această putere o răfuială ultimă cu arma, un ultimă duel între doi protivnici din care amândoi să ăsa vrednic de a fi recunoscuți egali, pregătindu-se astfel calea unei viitoare înțelegeri pacifice, pe basa reciprocei recunoșteri.

Până la începutul anului 1903 s'au mai trăgănat pertractările diplomatice. Rusia în sfârșit făc începutul declarațiilor dela războiu. Francia îi urmă numai decăt; alianța imbiată de Turcia Germaniei și Austriei a fost încheiată. Italia, conform obligamentelor sale, se declară gata a ridica armele contra Francei; Anglia scria note, în care se oferea ca arbitru și se nisia să jöce acest rol. Statele balcanice arătau o ținută forte dubioasă.

Pe la începutul lui Martie trupele statelor beligerante ăsiră la câmpul de războiu, care se sfârși relativ în grabă.

Elu fu purtat în Italia superioară și în Francia, cu noroc schimăcios. Francezilor le succese a câștiga mai multe lupte mari, până când în urmă norocul îi părăsi și trecu pe partea Germanilor. Francezii doreau acum pacea și oferiră condițiile de status quo. Germania le primi.

Loviturile pe care Nemții le-au suferit în mai multe lupte cu Francia, au fost bogat răsplătite prin splendida lor victorie în Rusia. În două colone mari înaintau oștirile germane, alungându și srobind imensa masă de luptători, pe care i-a trimis în fața lor colosala Rusia.

Cu multă mai puțin noroc au luptat Austriicii. Mobilizarea s'a făcut la ei cu multă mai încet, de cum s'ar fi așteptat. Din pricina acesta Rușii au putut năvali dela început cu armată însemnată în Galiția. Austriicii au avut la început câte-va succese în Sud, însă aproape de Kiev, unde erau concentrate trupele rusești, au fost isbiți de acestea așa de puternic, încât au trebuit să se retragă.

În acest stadiu al războiului i-a succese diplomației rusești, să indemne pe Români, Montenegrini, Greci și Bulgari, a se ridica contra inamicilor aliați. De altă parte Austria a atras pe partea sa pe Sërbi. Pe când însă Grecii, Bulgarii și Montenegrinii luptau numai în contra Sêrbilor și a Turcilor, și numai o parte mică de Bulgari au luat parte la războiu direct contra Austriei, pe atunci Românii și-au îndreptat tôte puterile contra Austriacilor, așa că aceștia erau atacați din două părți deodată... În această strimțore veniră Germanii într ajutor fraților lor Austriaci, după ce chiar la timp potrivit și-au retras oștile din Francia și le-au putut arunca în câmpul ostic de războiu. Germanilor li-a fost succese în Podolia să atace pe Ruși din spate, și cu ajutorul Austriacilor i-au nimicit grozav în apropiere de Kamenitza, așa încât au fost siliți să se predea. În urma acesta Austriicii, avend mână liberă, au năvalit asupra Romanilor, care îi băteau réu din cöste...

După învingerea dela Kamenitza Germanii au intrat spre Rusia sudică, și acolo și-au postat o nouă armată. Ei au persecutat pe Ruși până la Don, unde cu ajutorul Turcilor i-au nimicit mai de tötă...

Nu v'eu uitați, că pe — hărtia.

Cestiunea națională în camera română.

Discursul d-lui Ionu Grădișteanu.

(Urmare)

S'ar puté dice, însă, că poate guvernul român a dat a înțelegé acest lucru deosebitelor cabinet. S'ar puté dice, că a făcută această încercare, der n'a isbutit. Se înțelegé de sine, că nu putem săi, ce a făcută guvernul și nici nu cert

se ne spună acesta; d'ér vè mărturisesc, că din toate semnele externe din cari am puté deduce ceea ce s'a putut petrece în această cestiune, eu unul, sincer, nu cred că guvernul a făcut această, și nu redă fiind-o guvernul în tot-deuna a avut nedibăcia, după părerea mea, să afirme, că în ori ce casă trebuie să mergem cu tripla alianță. Mai mult: au fost organe de publicitate acreditate ale guvernului, și chiar un diar inspirat până acum câva timp de d. ministru de externe actual, care a afirmat odată, în urma nu știu cărui proces de dincolo, că noi totu cu tripla alianță trebuie să mergem în ori ce casă. Așa încât chiar de se va fi spus acest lucru, s'a spus fără hotărîre, s'a spus cu sfială, nu s'a dat a înțelege în mod categoric, că acesta este condițiunea sine qua non a intrării României în tripla alianță.

Dacă acesta nu s'a făcut până acum, și sunt convins că nu s'a făcut, trebuie să se facă, căci nu atârna numai dela guvern participarea noastră în tripla alianță, fiind că un guvern p'ote să aibă mijloc de a falsifica voința națională în alegeri, d'ér nu p'ote avé mijloc de a falsifica voința țerei, cându va fi vorba de a face această alianță monstruoasă. (Aplause). Și de aceea este chiar o cestiune de lealitate și de bună credință, ca guvernul nostru să arate lămurit, cum este situațiunea țerei și să arate neputința în care se află de a țări țera într'o alianță, în care se găsește un călău alți fraților noștri de peste munți. (Aplause). D'ér, D-lor, vedeți, eu care în această cestiune vè asigur, că nu sunt însuflețit de nici un fel de patimă politică, nu fac ca alții, cari invinoveșcă pe guvern, că a trădat. Nu. Nu cred, că se află trădători omeni în sinul nostru, și nu cred fiind-că n'ar fi numai o crimă, ar fi și o prostie. D'ér și eu invinoveșcă pe guvern, nu însă de trădare, nici chiar de rea voință; d'ér îl invinoveșcă mai mult de nepăsare. În această cestiune, ceea ce nu este iertat unu guvern românesc în anul 1894, când cestiunea națională a dobândit însemnătatea care o are astăzi; în această cestiune nu d'ic, că guvernul a avut o politică rea; d'ér ceea ce e și mai rău, e că n'a avut nici o politică. Nu mai este erlat unu guvern să stea pe acea bancă, decât n'are o politică și ideii cunoscute în cestiunea națională. (Aplause). Știu, că ni se va dice, că un ministru anume a avut p'ote, o politică în această cestiune; în adever, după câte știu, și fără a destăinui oeva, cred a ști, că D. Take Ionescu s'a interesat de cestiune și p'ote a avut o politică personală în această cestiune; d'ér guvernul, în întregimea lui, ca guvern constituit, nu a avut nici o politică în această privință, și ceea ce cer este, ca guvernul întreg, care reprezintă țera și parlamentul, să aibă, în cestiunea această mare, care ne pasionază pe toți, o politică hotărîtă....

D. N. Filipescu: Consecința este, că D. Take Ionescu este tratat de trădător.

D. I. Grădișteanu: Vă rog, ca cel puțin unu c'eu, nu d'ic ce cer, d'ér cel puțin într'o sesiune întregă, să uităm mișeriile, cari ne despart și cari ne întunecă vederile până și în această mare cestiune. (Aplause).

D. N. Filipescu: Dacă aș fi pe banca ministerială, aș fi tratat de trădător.

D. I. Grădișteanu: D'ér guvernul, D-lor, nu numai că a fost nepăsător, d'ér în împregiurările de față a pierdut chiar ocaziunea de a se afirma, și cu acesta a arătat, că nu pune preț pe această cestiune. În unele împregiurări, guvernul ar fi avut privilegiul să arate imperiului vecin nemulțumirea sufletească a țerei românești, ca Statu constituit, în privința celor ce se petrecu dincolo.

Despre acesta a mai vorbit și prietenul meu, D. Filipescu, în minutul d-sale discurs asupra cestiunii naționale. D-sa a propus, ca mijloc de presiune, buna-ură, de a nu încheia convențiuni comerciale cu Austria pe câtă vreme nu se vor face concesiiu Românilor de dincolo. Ei bine, guvernul anul trecut, a nesocotit și acestu mijloc de presiune, încheiând, fără nici un folos economic pentru țera, o convențiune dezastruoasă (aplaude), convențiunea, care a fost încheiată în mijlocul ororilor dela Turda și Oradea-Mare și în ajunul procesului dela Clușiu.

Știu, că mi s'a imputat de mai mulți și în deosebi de jurnalul „Adevărul“, de ce nu am ridicat cuvântul în Cameră, ca să protestez. Ei bine, a venit vremea, ca să răspund, și fiind-că s'au destăinuit multe în această cestiune, vè voui împărtăși și eu durerile inimii mele și vè voui spune, de ce nu am ridicat această cestiune cu privilegiul discuțiunii convențiunii pe care, de alt-fel, n'am votat-o. Știu de ce n'am ridicat glasul? Fiind-că mi-a fost t'ema de D-vostre, D-lor miniștri. (Va urma).

Capitalul mortu.

Suma aproximativă a banilor de hărăție, ce se află în comerț în monarhia noastră, face cam 800 milioane de fl. O parte însemnată din această sumă e ținută prin lădile și busunarele singuraticilor persoane, ca capitalul disponibil pentru casuri de trebuință. Acestu capital, care stă astfel împedecat și nu fructifică nimic, reprezintă o sumă foarte considerabilă. Socotind câte 5 membri de o familie, în întregă monarhia noastră se află 8 milioane de familii. Dacă vom pune numai câte 10 fl. de familie, ca capitalul disponibil, ce stă ascuns în ladă seu în busunar, vom avea pentru întregă monarhia, suma considerabilă de 80 milioane fl. Această sumă, decât ar fi depusă la o casă de păstrare, ar aduce peste 3 milioane fl. la an. Ea însă este un capital mortu, care prin faptul, că stă ascunsă pe fundul lădilor și prin busunarele singuraticilor, cauză cetățenilor o pagubă de peste 3 milioane fl. la an.

Pe Români mai ou s'empaguba această îi privește în foarte mare parte, deore-ce se găsește și astăzi mulți între noi, cărora le place a ține banii pe fundul lădii cu săptămânile, ori chiar și cu lunile, în loc de a-i fi depus la o bancă, unde pe lângă aceea, că în fi-care și fructifică ceva, sunt și mai siguri păstrați ca acasă. Câte pagube nu suferă poporul nostru prin acestu obicei?

Unul se duce toamna la t'ergu, și vinde o păreche de boi cu 300 fl., banii îi ascunde apoi în fundul lădii până primă-veră, când are de gând să-și cumpere alți boi. Dacă în intervalul aceste banii ar fi stat la o bancă, ar fi adus unu profitu curat de 7-8 fl., pe cari însă Românul, din cauza obiceiului său rău, îi perde, plus că și mai face griji și cu păzirea capitalului.

La orașe, unde locuitorii au băncile la dispozițiune, obiceiul de-a ține capitalul în busunar, fără de-a fructifica nimic s'a cam sters și se sterge din și în și mai mult.

Omenii practici îndată ce pun mână pe bani, fiă și numai pentru câte-va zile, îi depun la bancă, de undela casă de trebuință, îi pot ridica în ori-ce momentu, tocmai ca și din cassetă proprie. Ba unele bănci, din capitale au emis în timpul din urmă unu fel de bilete în formă de cekuri, cari sunt întocmite astfel, că interesele după capitalul depus la bancă, se pot ridica separat de capital. Omul își depune banii la bancă și în schimb lor capătă bilete. Cu acestea se folosește în comerțul de toate zilele, tocmai așa, ca și cum ar avé banii în busunar. Biletele se pot schimba în valoarea lor nominală atât la bancă, cât și la singuratic firme. Până când biletele nu se inapoiază băncii după capitalul reprezentat de ele, deponentul primesce interese. Fiă-care biletu este de câte 10 fl. În astfel de bilete pote omul să p'orte în busunar sute de florini, fără ca acestu bani să fiă capital mortu, deore-ce ei fructifică cu 4%.

Convocare.

Adunarea generală a desp. XXVII Cohalmu alu „Asociațiunii transilvane“, stabilită pe 3 (15) Iulie 1894, d'ér oprită prin organele politice, se va ține Joi în 2 (14) Februarie a. c. la 2 ore p. m. în sala din comuna Cața.

Obiectele: 1) Deschiderea adunării prin directorul despărț. 2) Constatarea membrilor, înscrierea de membri noi și încasarea taxelor. 3) Raportul subcomitetului și alți cassarului. 4) Constituirea subcomitetului pe unu nou periodu de trei ani. 5) Desfigurarea locului ținerii adunării generale proxime. 6) Închiderea adunării prin director.

La această adunare este rugată a participa într'ega inteligență din acestu despărțământu, precum și alți binevoitori.

Cohalmu, 25 Ianuarie 1895.

Nicolau D. Mircea,
directorul desp.

Stroia,
actuar.

Producțiuni și Petreceri.

Comitetul Secțiunii Predealu invită la *Balul Ligei*, ce va avé loc la *Azuga*, în localitățile cantinei fabricii de postavu, Sâmbătă 21 Ianuarie (2 Febr.) Inceputul la orele 9 seara. Ținuta simplă, pentru d'omne de preferit costumul național. Bilete de intrare: 3 lei de familie, 2 lei de persoană. Bufetul și restaurantul sub controla comitetului.

Concertu împreunat cu tertru va arangea corul vocalu gr. cat. din Oravița rom., Duminecă în 3 Februarie n. 1895, în sala Hotelului „Imp'ratul Austriei“ de acolo, sub conducerea d-lui *Ioan Bogdanu*, învățător.

Programa: 1) „Sosirea primăverii“, coru bărbat 2) „Taci bărbate“, de I. Vidu coru mixt cu soli. 3) „Cesul rău“, de I. Vorobcheviciu, coru bărbat. 4) „Lelea vit'eză“, de G. Musicescu (secset), coru mixt. 5) „S'erb'oaica“, de I. Ionescu, coru bărbat. După aceste se va respresenta piesa: „Iorgu dela Sadagura“ seu „Nepotu-i salba dracului“, comedie în 3 acte, de V. Alexandri. Personele reprezentate prin d-nii: I. Bogdanu, C. Vodă, I. Iana, G. Măgureanu d-șora E. Bogdanu, d-șora M. Crasovanu, I. Călinu, I. Dure, I. Sulea, I. Dure. După producțiune jocu. Intrarea 50, 40 și 30 cr. de persoană. Inceputul la 8 ore seara. Venitul curat e destinat fundului școlii gr. cat. din Oravița rom.

Sciri telegrafice.

Viena, 29 Ianuarie. *Dieta din Istria s'a disolvat* și s'au ordinaru noue alegeri. Causa acestei măsurii este premergerea volnică a majorității italiene, care cu toate ocaziunile a încercat să ofenseze populațiunea slavă în drepturile sale, seu eventualu să o scotă din viața parlamentară.

Parisu, 29 Ianuarie. În cameră a fost primitu cu aprobări generale mesagiul noului președinte *Faure*. Acesta mulțămese în mesagiu pentru alegerea sa, care este actulu cel mai festiv de omagiu pentru democrația activă. Președintele promite, că își va implini cu conștiințiozitate datorințele.

Goblet interpelază asupra formării noului cabinetu și propune o ordine de și, prin care se respinge ori și ce compromis cu dr'epă.

Ribot răspunde, că guvernul va cere dela cameră votarea bugetului, și apelază la conlucrarea întregii camere.

Bastid așterne o ordine de și, care aprobă declarațiunea guvernului. Acesta fu primită cu 329 contra 79 voturi.

Ministrul de *justiți* așterne unu proiectu de *amnestie generală* pentru toți aceia, cari au fost condamnați pentru comploturi seu atentate contra siguranței interne, pentru delict de presă și pentru delict de grevă. Proiectulu s'a primitu cu 511 contra 7 voturi. Se audu strigături din partea st'ângei extreme: „Vivat Rochefort!“

Senatul primi cu aprobare mesagiul.

Parisu, 29 Ianuarie. *Astăzi a murit mareșalul Canrobert*.

Literatură.

În tipo-litografia națională Ralianu și Ignat Samitea din Craiova a apărut: *Carte de cetire pentru școlile comerciale și profesionale*, de *Romulus Ionașcu*, profesor la școlă comercială din Iași. Ediția I. formatu mare de 257 pag. Prețulu lei 3.25. Lipsa totală a unei cărți de cetire pentru școlile comerciale, lucrată conformu noului program alu ministeriului român de agricultură, industrie, comerț și domenii, l'a îndemnat pe autorul să publice acestu manual, care conține 119 bucăți de cetire bine alese și foarte potrivite scopului. Școlă comercială prepară pe omul de afaceri, pe când liceul prepară pe omul de

litere și de științe. De această deosebire a ținut foarte bine s'empă autorul în alegerea pieselor de cetire, cari sunt luate mai mult din sfera comerțului și industriei.

DIVERSE.

Morm'ntul lui Alexandru cel Mare. De present se facu săpături sub g'iamia Daniil din Alexandria în Egiptu. Săpăturile aceste sunt urmărite cu mare interes de către cercurile științifice, fiind-că sub g'iamia se caută morm'ntul lui Alexandru cel Mare. Mai mulți scriitori din evul vechiu d'ic, că cosciugul marelui erou Macedonianu a fost dus din Babylon în Alexandria, și a fost imorm'ntat în locul, unde acum stă g'iamia și unde mai înainte se ridica unu mausoleu. Se susține, că Iuliu Caesar, Octavianu Augustus, Caligula, Septimiu Sever și alții au vădutu cosciugul. O cronică de mai târziu spune, că unu rege din Egiptu, originaru din dinastia Lagidilor, ajunsu în incurcatură de bani, a topit cosciugul de aur și l'a înlocuit cu altul de sticlă. Tradițiua populară însă spune, că morm'ntul marelui Macedon se află sub colina din mijlocul orașului. La inceputul secolului, Mehemed Ali a edificat pe colina g'iamia Daniil, și în urma unei seriose scrutări a topografiei vechi Alexandrii, s'a adevărit, că mausoleulu edificat de-asupra rămășițelor regelui, de fapt se află în locul, unde stă acum g'iamia. În decursul anilor, mulți omeni au susținut, că au pătruns în cripta g'iamiei și de-acolo pe unu lungu ambitu au ajunsu într'o cavernă, unde se afla unu cosciug de sticlă și în el unu cadavru. Între aceștia se află și unu savantu egipt'enu, care tocmai pe când era să ajungă la rezultatul săpăturilor ce a făcutu, a fost oprit de-a mai săpa. Toate semnele arată, că de fapt Alexandru cel Mare, zace sub acea g'iamia, ceea ce se va ști în scurtă vreme.

Nădrăvniile unui cadou. Un diaru din Dresda istorisește următorea întâmplare nostimă. Unu băiatu cu numele Felix primi cadou dela părinții lui unu trenu micu cu locomotivă. Pe o m'asă mare se întinse nise șine, ca la drumul de fier. Pe șine s'a așezat trenulu, care avea mai multe vagoane de cl. I și II, unu vagonu de poștă, 2 pentru bagage etc. Bucuria lui Felix era nespuse de mare și el de abia aștepta să vadă trenulu pun'ndu-se în mișcare. Imediat se turnă spiritu în mașina locomotivei și se dete focu spiritului. Peste spiritu s'a turnat nițică apă. Toți așteptau cu nerăbdare efectulu. Peste 5 minute locomotiva se încălzi și peste alte 5 se roși și încep să sufle și să facă șgomot. De-odată locomotiva se puse în mișcare și încep să alerge repede pe șini, trăg'ndu vagoanele după ea. Înțela trenulu creșcea din ce în ce, și el fugea așa de repede, de gândia că-i fermecat. Omenii se uitau înmărmuriți și nimenea nu îndrăsnia să se apropie de micul tren și să-l opr'ască. De-odată cei din casă încep să țipe. Trenulu deraia și cădu jos. Apoi încep să alerge cu o înțelă nespuse de mare peste covore, pe sub fotolii și divane, făc'ndu unu șgomotu infernal. Cățelulu din casă încep să urle și pisica să miaune. Unu covor se aprinsese deja, de asemenea și unu divanu. Mașina fugea pe sub mobile, omenii după ea înc'oce și înc'ole, d'ér fără s'o ajungă. S'ocra din casă leșinase de spaimă. O fată în etate de 15 ani, sora lui Felix, av'ndu mai multu curagiu, puse mâna pe unu scaunu și îl trânti peste trenu. Acesta se resturnă cu r'otele în sus, încet'ndu de a mai fugi prin odaia. Apr'pe toți se fripseseră pe degete și se strimbau alu draculu de durere. În sfirșitu foculu a fost stinsu cu chiu cu vaiu. Micul Felix a fugit afară împreună cu cățelulu și abia într'unu târziu a cutezat să intre în odaia. Trenulu a fost lăsat jos, până s'a răcit, apoi a fost aruncat în pod și de atunci miculu Felix i-a perit gustulu, să mai aibă astfel de jucării.

Proprietaru: **Dr. Aurel Mureșianu.**
Redactoru responsabilu: **Gregoriu Maior.**

